

EURÓPSKA KOMISIA: PRACOVNÝ DOKUMENT EURÓPSKEJ KOMISIE O SITUÁCIÍ MLÁDEŽE V EU

Mgr. Mária Janková

V roku 2009 Rada Európy schválila obnovený rámec pre európsku spoluprácu v oblasti mládeže na roky 2010-2018, známu pod názvom Stratégia mládeže EU (EU Youth Strategy). Medzi jej ciele patria:

- vytvoriť viac rovnakých príležitostí pre všetkých mladých ľudí v oblasti vzdelávania a na trhu práce;
- podporovať aktívne občianstvo, sociálnu inklúziu a solidaritu mládeže.

Realizácia Stratégie mládeže EU na roky 2010-2018 je založená na otvorenej metóde koordinácie medzi komisiou a členskými štátmi v nasledujúcich oblastiach: vzdelávanie a výučba, zamestnanosť a podnikanie, sociálna inklúzia, zdravie, participácia, kultúra a tvorivosť, dobrovoľníctvo a mládež a svet. Časové obdobie rokov 2010 až 2018 zahŕňajúce realizáciu stratégie je rozdelené na trojročný cyklus, ktorý sa ukončuje Správou o mládeži EU, v rámci ktorej sa zhodnotí napĺňanie cieľov v jednotlivých oblastiach a identifikujú sa dobré príklady z praxe, zároveň sa by sa mal načrtnúť súbor priorit pre ďalší trojročný cyklus.

Pracovný dokument o situácii mládeže je podporným dokumentom Komisie ku Správe o mládeži, poskytuje súhrnný obraz o situácii mladých ľudí v Európe založený na najnovších štatistických dátach a na výskume. Zobrazuje trendy a vývoj životných podmienok mladých ľudí v sledovaných oblastiach, stavia na 41 indikátoroch, ktoré zaznamenávajú rozhodujúce aspekty života mladých ľudí v EU. Okrem členských štátov EU analýza zahŕňa aj Chorvátsko, ďalej 5 kandidujúcich krajín - Čiernu Horu, Írsko, Macedónsko, Srbsko a Turecko ako aj krajiny EFTA (Nórsko, Lichtenštajnsko a Švajčiarsko). Objektom správy je mládež, pričom obdobie kedy je osoba považovaná za mládež sa líši v závislosti na národnom kontexte jednotlivých krajín, ich socio-ekonomický vývoj a čas. Spoločným pre všetky krajiny je fakt, že obdobie mládeže je označované za významnú životnú tranzíciu. Pre štatistické účely je za cieľovú skupinu mládeže považovaná veková kategória mladých ľudí od 15 do 29 rokov. Úvodná časť tejto správy prezentuje hlavné demografické trendy v populácii mladých ľudí za posledný rok, ostatné časti dokumentu sa zaoberajú 8 vyššie uvedenými akčnými oblasťami identifikovanými v Stratégii mládeže EU (2010-2018).

• **Demografia** – v januári 2011 žilo v EU okolo 95,2 miliónov mladých ľudí. K tomuto počtu spolu s prístupujúcim Chorvátskom a 5 kandidujúcimi krajinami (Čierna Hora, Írsko, Macedónsko, Srbsko a Turecko) treba pripočítať približne 22 miliónov mladých ľudí žijúcich v týchto krajinách. Percentuálne zastúpenie mladých ľudí v celkovej populácii sa pohybuje v intervale od 15% v Taliansku až po 23% na Cypre a 22% v Poľsku a na Slovensku. Za posledných 25 rokov podiel mladých ľudí neustále klesá, v rokoch 2000 až 2010 sa zaznamenal pokles o viac ako 4 miliónov mladých ľudí. Tento trend poklesu sa však neevidoval vo všetkých krajinách. V období rokov 2000 až 2010 stúpol podiel mladých ľudí na Cypre, v Luxembursku, Fínsku, Švédsku, Veľkej Británii, Nórsku, Švajčiarsku a Írsku, avšak vo väčšine krajín počet mladých ľudí poklesol, v Bulharsku a Grécku až o 1/5. V rozmedzí rokov 2002 až 2010 sa hodnota fertility v EU zvýšila z 1,45 na 1,6 detí na ženu, avšak stále je to hodnota, ktorá neprekračuje hranicu reprodukcie. Podľa populačných predpokladov Eurostatu podiel mladých ľudí v celej populácii poklesne do roku 2060. Ak sa tento pokles nezvráti, populácia mladých ľudí v EU by mohla klesnúť až na 14 miliónov v nasledujúcich 50 rokoch. Jedným z najdôležitejších dôsledkov poklesu počtu mladých ľudí v Európe v súvislosti s nárastom priemernej dĺžky života, je neustále starnutie celkovej populácie v Európe.

• **Zamestnanie a podnikanie** – súčasná kríza do značnej miery ovplyvnila zamestnanosť, špeciálne sa to týka mladých ľudí, ktorí sú vo väčšej miere zraniteľní vplyvom nestabilných ekonomických cyklov na trhu práce. Mladí ľudia, ktorí sú zamestnaní, bývajú ako prví zasiahnutí nezamestnanosťou, pretože majú najmenej skúseností a oveľa častejšie pracujú v dočasných zamestnaniach. V čase krízy je na trhu práce väčšia konkurencia v tom zmysle, že je oveľa viac mladých uchádzačov na menší počet pracovných ponúk. Okrem toho, niektoré skupiny mladých ľudí sú častejšie ohrozované nezamestnanosťou ako iné. V čase ekonomickej krízy sú viac ohrození tí mladí ľudia, ktorí sú málo kvalifikovaní alebo ktorí vstupujú na trh práce prvýkrát. Navyše, tí ktorí sú aj zamestnaní, môžu zažívať neistotu v súvislosti s nízkymi platmi, nedostatočnými pracovnými podmienkami a slabou sociálnou ochranou. Absencia rodiny – nesúlad medzi pracovno-životnými podmienkami, diskriminácia a absencia skúseností požadovaných na súčasnom trhu práce môžu vytvárať ďalšie bariéry smerom k nezamestnanosti mladých ľudí. Prechod zo školy do zamestnania možno definovať ako obdobie, kedy by mladí ľudia mali ukončiť formálne vzdelávanie, nájsť si zamestnanie vyhovujúce ich kvalifikácii, a teda získať finančnú autonómiu. Pre väčšinu mladých Európanov je týmto obdobím vek medzi 20 a 24 rokmi. Je to veková skupina, v ktorej je podiel mladých ľudí, ktorí študujú nižší ako 50% v porovnaní s tými, ktorí sú výlučne zamestnaní. Tento prechod je u žien v tejto vekovej kategórii neskorší ako u mužov. Od roku 2000 podiel mladých ľudí vo veku 20 až 24 rokov zapojených iba do vzdelávania stúpol a naopak podiel mladých ľudí v rovnakej vekovej skupine avšak zapojenej iba do pracovného procesu, ale už nie do vzdelávania poklesol z 41,2% na 34,2% v roku 2011. Preto aj keď v tejto vekovej kategórii je najvyšší podiel mládeže v tranzícii medzi vzdelávaním a zamestnaním sa, vzrástol počet mladých ľudí, ktorí zostávajú vo vzdelávacom procese aj po dovŕšení 24 rokov. Vyššie uvádzané zmeny iba v malej miere ovplyvnili vekovú skupinu 25 až 29 ročných, ktorých aktivačná hodnota je na úrovni 82%. Mladí ľudia vo veku 15 až 19 rokov boli vždy najmenej aktívnou skupinou, väčšina mladých ľudí v tomto veku je stále zapojených do vzdelávacích programov. Ich aktivačná hodnota sa opäť znížila v roku 2011, avšak pre túto vekovú kategóriu je to pozitívny vývoj, kedy mládež v tomto veku nastupuje alebo zostáva vo vzdelávacom procese. Podiel mladých ľudí, ktorí sú v období tranzície (20 až 24), a ktorí sú aktívni za posledných 10 rokov poklesol, od roku 2007 ich aktivačná hodnota poklesla 61,8% v roku 2011. Tento pokles aktivačnej hodnoty a odloženie prechodu zo vzdelávania do zamestnania spolu súvisí. Avšak toto predĺženie obdobia trvania štúdia môže čiastočne zodpovedať ťažkostiam nájsť si zamestnanie. Sú však aj mladí ľudia, ktorí nie sú zapojení do vzdelávania a zároveň nemajú prístup na trh práce, možno ich zahrnúť do ohrozenej skupiny zvanej NEETs (tí, ktorí sú nezamestnaní a bez vzdelania). Tzv. NEETs sú skupinou pozostávajúcou z osôb vo veku 15-24 rokov, ktorí sú bez ohľadu na ich stupeň vzdelania vylúčení aj zo zamestnania a aj vzdelávania, a to na dlhšie obdobie. Mladí ľudia v EU majú sťažené úsilie začať úspešnú profesionálnu kariéru a vo všeobecnosti dosiahnuť svoje dlhodobé kariérne ciele. Navyše nezamestnanosť im bráni získať pracovné skúsenosti, čo redukuje ich celkový ľudský a sociálny kapitál, čo sa môže odraziť v ich nižších budúcich príjmoch. Byť nezamestnaným v nižšom veku môže mať dlhodobé negatívne dôsledky. Okrem toho ťažkosti pri hľadaní zamestnania môžu napokon viesť k ekonomickému a sociálnemu vylúčeniu a k určitým psychologickým prekážkam u mladých ľudí, ak sa nemôžu naplno zapojiť do spoločnosti. Podiel nezamestnaných mladých ľudí je vždy vyšší ako podiel nezamestnaných v iných vekových kategóriách. Nárast podielu nezamestnaných mladých ľudí od vzniku finančnej krízy v roku 2008 je významne vyšší ako u staršej aktívnej populácii. Na jar roku 2012 viac ako jeden z piatich mladých ľudí pod 25 rokov, boli na trhu práce nezamestnanými. Takmer v celej Európe veková skupina aktívnych mladých ľudí od 15 do 24 rokov bola častejšie postihnutá nezamestnanosťou ako skupina vo veku 25 až 29 rokov. V roku 2011 sa počet nezamestnaných mladých ľudí pod 10%

zaznamenala iba v niektorých krajinách ako Nemecko, Holandsko a Rakúsko ako aj Nórsko a Švajčiarsko, naopak nezamestnanosť vo vekovej aktívnej skupine 15 až 24 rokov bola trikrát vyššia v Lotyšsku, Portugalsku a Slovensku, kým v Španielsku a Grécku to bolo až 45%. I keď miera nezamestnanosti vo vekovej skupine 25 až 29 rokov bola nižšia, je stále vyššia ako bola priemerná hodnota v EU (12,6%). V roku 2011 sa táto hodnota pohybovala od 13,9% v Estónsku až do 26,9% v Španielsku a 29,6% v Grécku. Lepším indikátorom nezamestnanosti mladých ľudí je podiel nezamestnaných mladých ľudí na počet aktívnych mladých ľudí v tom ktorom veku, pretože nezarátava tých mladých ľudí, ktorí ešte študujú. Zo zistení je zrejmé, že podobne ako bolo vyššie uvedené, miera nezamestnaných mladých ľudí je rozdielna v jednotlivých krajinách Európy. V niektorých krajinách nezamestnanosť postihuje iba malú skupinu 15 až 24 ročných, menej alebo okolo 5% vykazujú krajiny ako Česká republika, Nemecko, Luxembursko, Holandsko a Rakúsko ako aj Nórsko a Švajčiarsko. Duálny vzdelávací systém v týchto krajinách, ktorý kombinuje vzdelávanie v škole s učňovskou praxou vo firmách, umožňuje vysvetliť nízku mieru nezamestnanosti 15 až 24 ročných. Na druhom konci spektra je Španielsko, ktoré má najvyššie zastúpenie nezamestnaných v tejto vekovej skupine (18%), nasledované 12 krajinami, v ktorých je miera nezamestnanosti vyššia ako je priemer v EU (9,1%). Miera variuje od 9,6% v Dánsku a Litve až po 13% v Grécku. Oba tieto rozdielne prístupy ako nezamestnanosť ovplyvňuje populáciu mládeže v EU, poukazujú na nepriaznivú situáciu z hľadiska nezamestnanosti v Španielsku, Grécku, Írsku, Lotyšsku, Portugalsku a Slovensku. Nezamestnaní mladí ľudia v týchto krajinách predstavujú relatívne vysoký podiel na celkovej pracovnej sile ako aj vo vekovej skupine 15 až 24 ročných. Mladí ľudia vo veku 25 až 29 rokov oveľa častejšie podnikajú ako 20 až 24 roční. V roku 2010 bol podiel súkromných podnikateľov v tejto vekovej skupine dvakrát vyšší ako v skupine 20 až 24 ročných a blížil sa takmer k dvojnásobku ako pred 10 rokmi. Tento počet sa zvýšil vo vekovej kategórii 20 až 24 rokov v Českej republike, Rumunsku a Fínsku a v oboch skupinách sa zvýšil vo Francúzsku, Holandsku a na Slovensku.

• **Vzdelávanie** – vzdelávanie je centrálnou súčasťou života mladých ľudí. V škole alebo v iných vzdelávacích inštitúciách mladí ľudia získavajú tie potrebné schopnosti, aby sa mohli sebarealizovať a získať nezávislosť v dospelosti. Formálne vzdelávanie získané v školách, na univerzitách a na iných vzdelávacích inštitúciách je denným štúdiom pre deti a mladých ľudí, vo všeobecnosti sa začína vo veku 5 až 7 rokov a pokračuje až do veku 20-25 rokov. V súčasnosti mladí ľudia počas svojho života študujú priemerne 17 rokov. Tento odhad variuje v jednotlivých krajinách, napr. v roku 2011 to bolo od 15 rokov v Luxembursku a Slovinsku do 20,5 rokov vo Fínsku. Od roku 2005 sa obdobie rokov vzdelávania predlžuje. Okrem toho sa v období rokov 2000 až 2009 dvojročná participácia na vzdelávaní po ukončení povinnej školskej dochádzky predĺžila alebo zostala nemenná. Priemerný podiel mladých ľudí vo vekovej skupine 20 až 24 rokov v EU, ktorí majú ukončené aspoň vyššie sekundárne vzdelanie v roku 2010 bol 79%, v porovnaní s rokom 2000 (76,6) došlo k miernemu nárastu. Napriek tomuto pozitívnemu trendu sú krajiny, kde veľa mladých ľudí vo veku 20 až 24 rokov v roku 2010 neukončili vyššie sekundárne vzdelávanie ako na Malte a v Španielsku. V porovnaní s rokom 2000 v krajinách ako Dánsko, Luxembursko, Španielsko a Fínsko podiel mladých ľudí, ktorí ukončili aspoň vyššie sekundárne vzdelávanie poklesol, naopak v ČR, Poľsku, Slovensku a Slovinsku takmer všetci mladí ľudia vo veku 20 až 24 rokov mali ukončené vyššie sekundárne vzdelanie. Vo vzťahu k pohlaviu existujú v tejto súvislosti významné rozdiely. V roku 2001 v EU podiel žien v tejto vekovej kategórii, ktoré mali aspoň ukončené vyššie sekundárne vzdelanie, bol vyšší ako u mužov: 82,4% u žien a 76,7% u mužov. Takisto existuje významný podiel mladých ľudí, ktorí naopak nemajú ukončené vyššie sekundárne vzdelanie. Títo mladí ľudia, ktorí predčasne ukončili vzdelávanie, sú častejšie nezamestnanými, ťažšie si hľadajú zamestnanie a je pravdepodobné,

že budú mať aj nižšiu mzdu. Preto je u nich oveľa vyššie riziko chudoby a sociálneho vylúčenia. Od roku 2000 možno sledovať klesajúci trend podielu mladých ľudí, ktorí predčasne ukončili vzdelávanie, v roku 2011 to bolo 13,5%, v porovnaní s rokom 2000 došlo k poklesu o 3,5 percentuálnych bodov. Predčasné ukončenie vzdelávania je menej časté v ČR, na Slovensku a v Slovinsku, kde je tento podiel menší ako 5%. Vo vzťahu k pohlaviu existuje v tejto súvislosti významná závislosť: priemerne v EU je to u mužov 15,3% a u žien 11,6%. Najvyšší podiel mladých ľudí s najvyšším vzdelaním je v Luxembursku a v Írsku, kde takmer polovica mladých ľudí vo veku 30 až 34 rokov má ukončené terciárne vzdelanie. Naopak v Taliansku a Rumunsku sa tento podiel blíži k 1/5 v tejto vekovej kategórii. Formálne vzdelávanie je najbežnejšia a uznávaná forma vzdelávania v spoločnosti. Avšak neformálne vzdelávanie je čoraz viac považované za podstatnú súčasť celoživotného vzdelávacieho procesu každého človeka. Zahŕňa širokú škálu vzdelávacích programov: vzdelávanie dospelých, základné vzdelávanie detí mimo prostredia školy, životné zručnosti, pracovné zručnosti a všeobecne kultúra. Uskutočňuje sa v rámci ale aj mimo vzdelávacích inštitúcií a je určené všetkým vekovým kategóriám. Podiel mladých ľudí v roku 2011 v EU vo veku 15 až 24, ktorí sa zapojili do neformálneho vzdelávania bol 9%. Od roku 2004 je tento podiel skôr stabilný, kolíše medzi hodnotami 9,1% a 9,5%. Medzi jednotlivými krajinami existujú významné rozdiely, v Dánsku je to takmer 35% vo vekovej skupine 15 až 24 ročných, trojnásobne viac ako je priemer v EU, na Cypre, vo Švédsku a v UK participácia varuje v intervale od 23,1% do 28,4%. Avšak v polovici krajín EU bol v roku 2011 tento podiel menší ako 5%. V Bulharsku, Poľsku, Rumunsku a na Slovensku je miera zapojenia menšia ako 2%.

• **Sociálna inklúzia** – je to proces, ktorý sa týka tých ľudí, ktorí sú ohrození chudobou a sociálnym vylúčením a ktorý im pomáha získať možnosti a zdroje nevyhnutné k participácii na ekonomickom, sociálnom a kultúrnom živote a ktorý napomáha zabezpečiť štandardné životné podmienky a prospech, ktorý je považovaný za bežný v spoločnosti, v ktorej žijú. Mladí ľudia sú zvlášť ohrozovaní sociálnym vylúčením a chudobou, pretože sa postupne osamostatňujú, čo si vyžaduje nájsť si zamestnanie a zaobstarat' si vlastné bývanie. Pre mnohých je to náročné, ak si nájdú zamestnanie, veľmi často začínajú v málo platených zamestnaniach, kedy následne je náročné finančne si zabezpečiť bývanie. Riziko chudoby úzko súvisí s časom, kedy mladí ľudia opúšťajú rodičovský dom, niektoré štúdie poukazujú, že odchod z rodičovského domu je najsilnejší faktor rizika chudoby mládeže. Priemerne mladí ľudia odchádzajú z rodičovského domu skôr v západnej a severnej Európe a neskôr vo východnej a južnej Európe, v krajinách, kde sú k dispozícii dáta je pre obe pohlavia najnižší vek vo Francúzsku, Holandsku, Fínsku a vo Veľkej Británii. V rámci EU u oboch pohlaví zakladajú relatívne neskôr svoje vlastné domácnosti na Malte a na Slovensku. Priemerný vek, kedy mladí ľudia opúšťajú rodičovský dom, zostal stabilný od roku 2005, avšak v jednotlivých krajinách je to rozdielne. Indikátor rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa skladá z troch subindikátorov, a to rizika chudoby, materiálnej deprivácie a bydliska v oblasti s malými pracovnými príležitosťami. Ľudia, ktorí sú ohrozovaní chudobou alebo sociálnym vylúčením, možno definovať ako podiel z populácie, ktorú charakterizuje aspoň jeden z uvedených subindikátorov. V EU je riziko chudoby alebo sociálneho vylúčenia vyššie u mladých ľudí (29,1%; 18-24 rokov) ako v prípade detí (27,1%) a celkovej populácie (23,5%). V 2/3 krajín je tento podiel vyšší u detí ako aj u mladých ľudí ako u celkovej populácie, preto je dôležité venovať tomuto segmentu populácie zvýšenú pozornosť. Medzi krajiny, ktoré majú najvyššiu úroveň, patria Bulharsko, Litva a Rumunsko, naopak relatívne nízke hodnoty sa zaznamenali v ČR, Rakúsku a Slovinsku. Z časového porovnania vývoja tohto indikátora vyplýva, že situácia detí a mladých ľudí sa v období rokov 2005 až 2009 zlepšila, avšak v období rokov 2009 a 2010 sa naopak významne zvýšil podiel detí a mladých ľudí, ktorí sú ohrození rizikom chudoby v porovnaní k celkovej populácii. V období rokov

2008 až 2010 bol nárast tohto indikátora v prípade detí najvyšší v Írsku, Litve, Lotyšsku a v Maďarsku, u mladých ľudí to bolo v Írsku, Lotyšsku a na Malte. Medzi skupiny, ktoré sú najviac ohrozené rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia patria mladí ľudia, ktorí sú nezamestnaní, a ktorí nie sú zapojení do vzdelávania (NEETs) a migranti a etnické menšiny.

- **Zdravie** – mladí ľudia majú lepší zdravotný stav a cítia sa zdravší ako ostatné vekové skupiny. V porovnaní s celkovou populáciou oveľa menší podiel mladých ľudí vo veku 16 až 24 rokov tvrdí, že sú chorí alebo veľmi chorí. V EU bol najvyšší podiel týchto mladých ľudí v Dánsku a Portugalsku (viac ako 3%) a naopak najnižší v Írsku a Španielsku (menej ako 0,5%). V rámci EU bol tento podiel od roku 2005 stabilný, a to ako aj u mladých ľudí tak aj v celkovej populácii. Avšak niektoré zdravotné riziká (napr. užívanie drog alebo nehodovosť) sú častejšie v prípade mladých ľudí ako je to u starších vekových kategóriách. Výskum preukázal, že jednotlivé druhy rizikového správania medzi sebou súvisia, napr. fajčenie v puberte sa spája s vyššou konzumáciou alkoholu, nezdravým stravovaním, skorým sexuálnym životom, porušovaním občianskych práv a nízkou životnou satisfakciou. Tieto zdravotné riziká potom môžu mať dlhodobé životné dôsledky, ak sa vyskytnú už v mladom veku. Duševné a psychologické ťažkosti sú stále menej rozšírené medzi mladými ľuďmi ako v rámci celej populácie, napriek tomu duševné poruchy sa vyskytujú častejšie ako je tomu v celej populácii. Mladí ľudia musia čeliť mnohým zmenám spojených s prechodom z detstva do dospelosti, kedy majú problém sa vysporiadať so spoločenským a rodinným tlakom. Takisto ekonomická kríza ovplyvňuje mentálne zdravie detí a mladých ľudí, a to prostredníctvom situácie v ich rodine ako aj vlastných problémov. Preto by sa mala venovať špeciálna pozornosť rozvíjaniu vhodných opatrení na odhalenie a intervenciu v prípadoch duševných a psychologických problémov. V roku 2008 mali mladí ľudia vyššie priemerné skóre psychologických problémov ako celková populácia, v rámci EU sa najnižšia hodnota zaznamenala v ČR a na Malte, ak porovnáme zistenia podľa pohlavia, vyplýva z nich, že táto hodnota je u mladých ľudí nižšia u žien ako u mužov.

- **Participácia** – prechod z mladosti do dospelosti má zložitý priebeh, ktorý ovplyvňuje všetky oblasti života človeka. Byť oboznámený so sociálnym a politickým prostredím, naučiť sa „pravidlá hry“ demokratickej spoločnosti a rozvíjať osobné politické postoje sú základným a náročným krokom v tomto procese. Na podporu tohto prechodu všetky európske krajiny zaviedli do vzdelávania občiansku výchovu ako subjekt školského kurikula. Školy takisto zabezpečujú, aby sa žiaci a študenti podieľali na riadení školských aktivít. Avšak tieto samotné aktivity ešte nezaručujú, aby sa mladí ľudia zapojili do občianskych a politických aktivít. Tak ako iné skupiny v spoločnosti, aj mladí ľudia si myslia, že zmysel má sa zapojiť do politického života vtedy, ak ich aktivity budú mať aj reálny dopad. Ako ukázala štúdia o participácii mládeže, mladým ľuďom by mal byť daný reálny podiel na politickom rozhodovaní predtým ako budú chcieť na ňom participovať. To znamená, že záujem o určitú oblasť bude závisieť od reálnych možností participácie na sociálnom a politickom systéme, existencia efektívnych prostriedkov ako participovať, môže motivovať ľudí, aby sa zaujímali o verejný život, čo naopak bude podporovať využívanie týchto prostriedkov. Podľa Európskeho sociálneho výskumu priemerne jeden z piatich mladých ľudí (15-29 rokov) sa v roku 2010 aspoň „celkom zaujímal“ o politiku. Avšak existujú veľké rozdiely v úrovni tohto záujmu medzi jednotlivými krajinami. V niektorých krajinách (Dánsko, Holandsko, Švédsko) okolo polovica respondentov sa vyjadrila, že sa o politiku veľmi zaujímajú, v iných krajinách bol tento podiel okolo 20% (Španielsko, Maďarsko, Portugalsko, Slovinsko). Najnižšia úroveň záujmu o politiku sa zaznamenala v ČR (5%). Porovnaním tohto výskumu v rokoch 2002 a 2010 sa zdá, že podiel tých respondentov, ktorí sa zaujímali o politiku, je podobný. V krajinách ako ČR, Nemecko, Maďarsko a Portugalsko došlo naopak k poklesu priemerne o 8 percentuálnych bodov. V Španielsku a Švédsku naopak podiel tých mladých ľudí, ktorí sa zaujímajú o politiku „veľmi“ a „celkom“ významne vzrástol (okolo 5

percentuálnych bodov). Ukázalo sa na základe vývoja záujmu o politiku v rámci vekových kategórií 15 až 19, 20 až 24 a 25 až 29 rokov, že politické povedomie narastá s vekom. V roku 2010 sa zistilo, že 33% ľudí nad 30 rokov sa aspoň „celkom“ zaujímal o politiku, u mladých ľudí vo veku 15 až 29 rokov to bolo menej (25%).

- **Dobrovoľnícke aktivity** – participácia mladých ľudí v dobrovoľníckych aktivitách predstavuje významný prínos pre podporu sociálnej a ekonomickej kohézie. Okrem značného prínosu pre spoločnosť samotní mladí ľudia participujúci na dobrovoľníckych aktivitách získavajú profesionálne zručnosti, ktoré sú významným zdrojom pre zvýšenie ich vzdelania a zamestnateľnosti. Priemerne v roku 2011 sa do dobrovoľníckych aktivít zapojil jeden zo štyroch mladých ľudí v Európe, v porovnaní s rokom 2007 sa tento podiel zvýšil. Podľa výskumu Eurobarometer (2011) je úroveň zapojenia mládeže do dobrovoľníckych aktivít podobná ako je to v celkovej populácii. Samozrejme v jednotlivých krajinách je participácia na dobrovoľníckych aktivitách rozdielna. Pokým v Dánsku, Írsku, Holandsku a v Slovinsku sa do dobrovoľníctva zapája viac ako tretina mládeže, v Grécku, Taliansku, Maďarsku, Poľsku a Švédsku to bolo menej ako pätina. Vo väčšine krajín tento podiel vzrástol okrem Grécka, Talianska, Maďarska, Slovenska a Fínska. K výraznému nárastu (okolo 20%) došlo v Írsku, Lotyšsku a Rumunsku. Medzi najdôležitejšie faktory podporujúce participáciu mladých ľudí na dobrovoľníckych aktivitách patria: existencia právneho a politického rámca umožňujúceho formálne uznávanie dobrovoľníctva; možnosť získať finančnú podporu pre tieto aktivity a nárok získať formálne uznanie nadobudnutých osobných a profesionálnych skúseností.

- **Kultúra a tvorivosť** – záujem a participácia mladých ľudí na kultúrnych a umeleckých aktivitách má veľký význam v mnohých oblastiach života mladých ľudí. Zapojenie do kultúrnych aktivít môže taktiež napomáhať rozvíjať osobné, sociálne a profesionálne zručnosti. Záujem o kultúru a tvorivosť môže uľahčiť prechod zo školy na trh práce prostredníctvom získavania neformálnych zručností potrebných v ďalšom vzdelávaní a odbornej príprave alebo v profesionálnom rozvoji. V tomto kontexte rozvoj a nárast využívania nových technológií, najmä tých spojených s internetom a komunikáciami, môže potencionálne napomáhať rozvíjaniu tvorivosti a schopnosti inovácie u mladých ľudí. V rámci populácie patria mladí ľudia v Európe k najaktívnejším z hľadiska participácie na kultúrnych aktivitách, kedy mládež vo veku 15 až 29 rokov participuje na týchto aktivitách oveľa častejšie ako iné vekové skupiny. Z výskumu taktiež vyplýva, že mladí ľudia viac inklinujú k využívaniu možností vyplývajúcich z medzikultúrnych výmen ako súčasť ich vzdelávania, napr. v rámci programu Erasmus a programov Mládež v akcii. Podľa výskumu „Youth on the Move“ väčšina mladých ľudí využíva viaceré kultúrne možnosti, najmä tie zahrňujúce kino a koncerty. Návštevy múzeí, galérií, a historických pamiatok sa stávajú menej populárne ako aj aplikované umenie (divadlo, tanec a opera). Samozrejme medzi jednotlivými krajinami sú rozdiely, napr. v krajinách ako Nemecko a Rakúsko vykonáva amatérske aktivity polovica populácie mládeže, tak v iných krajinách (Bulharsko, Cyprus, Malta a Portugalsko) sa zistilo, že iba okolo ¼ mladých ľudí sa zapojila do kultúrnych alebo umeleckých aktivít. Čo sa týka participácie v organizáciách, ktoré podporujú športové, kultúrne alebo mládežnícke aktivity, tak väčšina mládeže sa do nich zapája. Zdá sa, že existuje určitá tendencia v záujme o tieto tri typy kultúrnych skúseností (účasť na kultúrnych alebo lokálnych amatérskych aktivitách a členstvo v športových a kultúrnych organizáciách). Niektoré krajiny konzistentne vykazujú najvyššiu úroveň participácie (Nemecko, Estónsko, Írsko, Luxembursko, Rakúsko, Slovinsko, Fínsko a Švédsko, zatiaľ čo iné naopak evidujú stále nižší podiel (Bulharsko, Grécko, Cyprus, Maďarsko, Malta, Portugalsko a Rumunsko).

- **Mládež a svet** – mladí ľudia dospelávajúci v ére globalizácie môžu zohrávať významnú úlohu v uskutočňovaní globálnej zmeny v takých otázkach ako je klimatická zmena, udržateľný rozvoj alebo podpora ľudských práv. Mladí ľudia sú tiež tými, ktorí sú

disproporciálne ovplyvňovaní globalizáciou. Vo všeobecnosti je zapojenie mladých ľudí v rámci EU do globálnych otázok malé. Podľa výskumu iba 3,2% mladých Európanov participovalo v organizáciách aktívnych v oblasti klimatických zmien, 5,2% sa zapojilo do oblastí ľudských práv alebo globálnych otázok rozvoja. Napriek tomu existujú medzi krajinami významné rozdiely. Čo sa týka ľudských práv alebo globálneho rozvoja, participácia mladých ľudí variuje od 11,1% v Dánsku do 1,3% v Maďarsku. V oblasti zmeny klímy sa participácia pohybuje od 5,6% (Írsko) do 1,3% (Poľsko). Participácia mládeže v oboch oblastiach je vyššia v západnej ako vo východnej Európe. Medzi tými, ktorí participovali, boli takmer z 2/3 aktívni členovia relevantných mimovládnych organizácií, a ktorí boli ešte vo vzdelávacom procese v čase výskumu. Viacero krajín v rámci EU podporuje dobrovoľníkov, aby sa zapojili do otázok globálneho vývoja. Program Mládež v akcii taktiež vyčlenil špecifickú akciu kooperácie európskych krajín a podporuje dobrovoľníkov k rozvíjaniu spolupráce. Avšak prieskum v roku 2010 ukázal, že iba 1,1% z akreditovaných organizácií v rámci Európskej dobrovoľníckej služby rozvíjalo takúto spoluprácu. V prepočte to je 43 organizácií, najviac ich bolo akreditovaných v Nemecku, Taliansku a Portugalsku. Participácia mladých ľudí v aktivitách zahŕňajúcich kooperáciu s mladými ľuďmi z iných kontinentov je podobne nízka, okolo 4%.